

BAJKE IN POVESTI O DEVETLETKI

Pingvinlandija
je kul!!!

V Pingvinlandiji imajo
otroci zelo radi brokoli,
cvetačo in vampe!!!

V Sloveniji imajo pa otroci
najraje devetletko!
Častna pingvinska! Tako je
in nič drugače. Kakopak!

Devetletka
je zakon.
Itak!

dr. Kristijan Musek Lešnik

*Problemov ne moremo reševati
z vzorci razmišljanja,
ki so pripeljali do njih.*

Albert Einstein

MITI, BAJKE, PRIPOVEDKE,
PRAVLJICE, IZMIŠLJOTINE
(PA ŠE KAKŠNA
ODKRITA LAŽ)
O DEVETLETKI

Devetletka
je überkul!!!

V Sloveniji imajo vsi otroci zelo radi
ljubljeno in veliko devetletko!!!

Mit št. 18:
**Brez delovnih zvezkov ni
 kakovostnega pouka!**

»Pisati, risati, povezovati, vse te stvari se lahko učenec nauči le v delovnem zvezku.« Dr. Ljubica Marjanovič Umek, 2007.

Odkar osnovnošolci v torbah vsak dan prenašajo kilograme delovnih zvezkov, poslušamo, da so delovni zvezki nujen in nepogrešljivi del učnega procesa.

Na drugi strani občasno slišimo nasprotna stališča: da delovni zvezki služijo le polnjenju luknje, ki je v žepih založnikov zazijala po uvedbi šolskih učbeniških skladov in upadu prodaje učbenikov.

Trditev, da se lahko učenec nauči pisati, risati in povezovati le v delovnem zvezku, ne vzdrži resne strokovne presoje. Takšna nestrokovna ocena izraža nenavadno šibko razumevanje procesov opismenjevanja in učenja ter podobno (ne)poznavanje razvojne psihologije. Seveda se učenec lahko marsikaj od tega nauči tudi s pomočjo delovnega zvezka. Vendar mu lahko šola in učitelj omogočita množico drugih izkušenj, pri katerih se prav tako uči pisati in povezovati, pa še marsikaj drugega, česar delovni zvezek ne omogoča (*na primer posameznemu otroku prilagojene vaje, naloge in izkušnje, ki jih delovni zvezek, ki je enak za vse učence, ne nudi*). O risanju pa sploh ne gre izgubljati besed. Kdor meni, da se lahko učenci učijo risati le v delovnem zvezku, bodisi malo ve o risanju, bodisi zelo nenavadno razume pomen risanja kot ene od najpomembnejših oblik otrokovega ustvarjalnega izražanja (*bodisi ima za takšne trditve kakšne druge argumente, ki so morda manj povezani z blagostanjem otrok, več pa s stanjem transakcijskih računov založnikov delovnih zvezkov*).

- - -

Verjamem, da velika količina in izbira delovnih zvezkov za slovenske šolarje sama po sebi ne predstavlja večjega problema, če šolske torbe zaradi njih niso pretežke (*razen tistim staršem, ki ob koncu šolskega leta ugotovijo, da so kupovali delovne zvezke, ki so ostali pretežno neuporabljene*). Delovni zvezki so lahko primeren in koristen pripomoček za učitelje in učence. A če se učitelji pretirano naslonijo nanje, je lahko njihov učinek celo nasproten. Namesto, da bi prispevali k razvoju in znanju učencev, ga zaradi pretirano ozke rabe lahko celo zavirajo. Zato jih je smiselno uporabljati uravnoreženo (*verjetno bolj uravnoreženo in z več zdrave pameti, kot se je v zadnjih letih dogajalo v marsikateri slovenski šoli pod vplivom pritiskov založnikov in nekaterih strokovnjakov, ki so ob poudarjanju pomena delovnih zvezkov pozabili enako glasno poudarjati tudi pomen drugih dejavnosti, denimo pisanja v zvezke*). Mislim, da šolarji niso na najslabšem tam, kjer delovni zvezki ostanejo delno nepopisani, pač pa tam, kjer se pouk tako osredotoči na rabo delovnih zvezkov, da pri tem zanemari druge dejavnosti, ki so za učence, njihov razvoj, njihove kompetence in njihovo učenje enako, ali celo še bolj pomembne.

Zdi se, da se je pod vplivom pritiskov založnikov in premalo premišljenih in utemeljenih stališč nekaterih strokovnjakov v slovenskih šolah utrdila kultura malikovanja delovnih zvezkov, ki v njih ne vidi več koristne pripomočke, pač pa včasih kar najpomembnejše pripomočke za učenje. Takšno gledišče ima lahko mnoge škodljive posledice, v skrajnosti lahko vodi tudi do splošnega upada pismenosti šolarjev. Z eno od morebitnih neprijetnih posledic pretiranega poudarjanja rabe delovnih zvezkov smo se že lahko soočili ob rezultatih mednarodne raziskave PISA 2009, ki je opozorila na nizko bralno pismenost slovenskih šolarjev. Tudi druga opažanja učiteljev o težavah otrok s pisanjem so lahko povezana s pretirano rabo delovnih zvezkov na račun drugih dejavnosti, ki so lahko bolj pomembne za spodbujanje grafomotorike, pisanja in učenja.

Če so pred leti učenci vneto zapisovali v zvezke, danes rešujejo naloge v delovnih zvezkih, ali obkrožajo in podčrtujejo besede v učbenikih. Predpostavka, da ni nič narobe, če učenci manj pišejo in manj znajo pisati, saj bodo v življenju tako ali tako za pisanje pretežno uporabljali tipkovnice, ali tablične računalnike, je naivna zabloda. Tudi če bo večina današnjih otrok v življenju res več tipkala kot pisala, to ne pomeni, da pisanje in njegovo utrjevanje ni pomembno. Navsezadnje se prav takrat, ko mora otrok ali mladostnik zapisovati učiteljeve besede, postopoma

uči izluščiti bistvo od manj bistvenega (*bi lahko težave slovenskih šolarjev in njihov zaostanek za vrstniki iz razvitih držav na področju kompetenc, povezanih s kritičnim razmišljanjem, povezali z nekritično rabo delovnih zvezkov in tem, da smo v šolah zapisovanje zamenjali z nalogami tipa obkroži-podčrtaj-poveži?*). Med pisanjem so aktivna druga središča v možganih, kot med obkrožanjem, podčrtavanjem, ali tipkanjem. Novejše raziskave opozarjajo, da so pisni izdelki, ki jih učenci pišejo z roko, vsebinsko bogatejši in bolj dovršeni kot izdelki vrstnikov, ki jih tipkajo na tipkovnico; pa tudi, da so pri ročnem pisanju aktivni višji možganski centri. Učenje pisanja torej igra pomembno vlogo pri razvoju otroških možganov, vlogo, ki je delovni zvezki z nalogami tipa *obkroži-podčrtaj-poveži* ne morejo nadomestiti. Zato z zanemarjanjem pisanja in s pretiranim zanašanjem na delovne zvezke morda otrokom delamo dolgoročno več škode kot se v tem trenutku zavedamo.

Delovni zvezki imajo mnoge prednosti (so lahko pisani, zabavni, motivirajoči), zanesljivo pa dajejo manj priložnosti za vadbo pisanja kot pisanje v zvezke. Za učence, ki v prvih letih šole ne utrdijo dovolj pisanja, pa je težko pričakovati, da bodo poznejše izkušnje nadomestile ta primanjkljaj.

- - -

Če ugotavljamo, da imajo slovenski šolarji težave s pismenostjo, je edino pravo zdravilo drugačen pristop, več branja, več pisanja, več utrjevanja. Za utrjevanje grafomotorike, kordinacije oko-roka in učenje pisanja otrok ne rabi delovnega zvezka, pač pa dobrega učitelja in veliko metrov praznega prostora v zvezku. Zapisati nekaj besed v delovni zvezek je drugačna učna izkušnja kot popisati eno stran zvezka. Če damo otrokom več možnosti, da z vajo in utrjevanjem avtomatizirajo pisanje, bodo posledice, vsaj tako kažejo novejše nevropsihološke raziskave, širše in bolj daljnosežne kot zgolj lepši in bolj berljivi zapisi.

Lahko pa seveda, še naprej otroke zasipamo z delovnimi zvezki, v katerih bodo tu in kam kaj podčrtali, kaj obkrožili, kaj povezali in marsikaj pustili prazno. A se potem ne bomo smeli čuditi rezultatom prihodnjih mednarodnih raziskav o bralni pismenosti.

- - -

Prepričanje, da se lahko šolarji naučijo pisati, risati in povezovati le v delovnem zvezku, je neutemeljen in nevaren mit! Pisati se lahko učenec seveda uči tudi v delovnem zvezku. Tudi povezovati. A to niso edine in ključne kompetence in spretnosti, ki bodo današnjim otrokom odpirale (ali zapirale) vrata v jutrišnjem svetu. Obenem pa delovni zvezki

ne morejo nadomestiti zahtevnejših nalog, dejavnosti in izzivov. Zato pretirano povečevanje vloge delovnih zvezkov prej vodi v osiromašenje učnega procesa, kot v njegovo obogatitev.

Delovni zvezek, da ali ne, sploh ni tako zelo pomembno vprašanje. Ključno vprašanje z vidika učenja je, kakšne naloge in kakšne dejavnosti učitelj izbira za svoje učence in kako jih prilagaja njihovim različnim znanjem, inetersom in kompetencam. Če te naloge in dejavnosti najde v delovnem zvezku, prav. Če jih najde kjer koli drugje, tudi prav. Če jih išče tako, da jih lahko čim bolj prilagaja različnim potrebam svojih učencev, ali takšne naloge in dejavnosti celo ustvarja sam, pa toliko boljše.

Ob vprašanju, delovni zvezki DA ali NE, je torej smiselen odgovor: lahko. Z jasnim dodatkom: lahko, vendar z zrnom soli in ne kot osrednji ali edini pripomoček (*raje torej brez delovnega zvezka, kot s pretiranim naslanjanjem nanj, ali celo le z njim*). In s kritičnim razumevanjem, da so trditve o tem, kako se lahko učenec nauči pisati, risati in povezovati le v delovnem zvezku, neznansko smešne in nezaslišano nestrokovne. France Prešeren in Oscar Wilde sta se učila pisati brez delovnih zvezkov. Pablo Picasso in Maksim Gaspari sta se učila risati brez njih, tako kot so se Isaac Newton, Aristotel in Jurij Vega učili povezovati brez delovnih zvezkov. Pa jim je kar dobro šlo. (*Kaj mislite, bi se njihovi talenti, če bi od prvega razreda naprej pisali, risali in povezovali v delovne zvezke, razvijali enako, ali kako drugače?*)